

Vlad Pașca-Oprișiu

„Cincinalu-n patru ani și jumătate” (1971–1975)

Nicolae Ceaușescu și economia
României socialiste, de la tentații
tehnocratice la primatul politicului

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2020

colecția **TEZE DE
DOCTORAT**

DTP și copertă:
Editura Mega

Redactor:
Simina Baumgarten

© Editura Mega, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PAȘCA-OPRIȘIU, VLAD
*„Cincinalu-n patru ani și jumătate” (1971–1975): Nicolae Ceaușescu și economia
României socialiste, de la tentații tehnocratice la primatul politicului / Vlad
Pașca-Oprișiu. – Cluj-Napoca: Mega, 2020*
Conține bibliografie
ISBN 978-606-020-215-8
94

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

*Părinților mei,
care au trăit sub comunism*

Cuprins

9	MULȚUMIRI
10	LISTA DE ABREVIERI
11	INTRODUCERE
22	CAPITOLUL I. DECIDENȚII
22	I.1. PREMISE: PRAXIS-UL POLITIC AL REGIMURILOR COMUNISTE
25	I.2. EVENIMENTELE. SCHIMBĂRILE ÎN CERCUL PUTERII
25	<i>I.2.1. Începutul unei noi epoci. Schimbările politice ale anului 1965</i>
30	<i>I.2.2. Structurile de politică economică ale CC al PCR (1965–1967)</i>
34	<i>I.2.3. Remanierea organelor guvernamentale (1965–1967)</i>
41	<i>I.2.4. Partid și stat sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu (1967–1974)</i>
72	<i>I.2.5. Colectivele speciale ale planificării cincinale (1967–1973)</i>
80	I.3. TEHNOCRAȚI ȘI CADRE ÎN CEAUȘISMUL TIMPURIU
80	<i>I.3.1. Dinamica aparatului guvernamental</i>
85	<i>I.3.2. Profilul socio-politic al elitelor de partid și de stat</i>
91	<i>I.3.3. Dinamica elementului tehnocratic în elita guvernamentală economică</i>
101	I.4. EPILOG. ROLUL CONDUCĂTOR AL PARTIDULUI ȘI CONCENTRAREA PUTERII
105	CAPITOLUL II. O NOUĂ CONDUCERE, ACELAȘI SISTEM
105	II.1. MODELE DE REFORMĂ ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST
111	II.2. ELEMENTELE NOII ERE
111	<i>II.2.1. Promisiunile Conferinței Naționale a PCR (decembrie 1967)</i>
117	<i>II.2.2. Un nou tip de management?</i>

133	<i>II.2.3. Colaborarea internațională în epoca destinderii</i>
141	II.3. EPILOG: O REFORMĂ INEXISTENTĂ
146	CAPITOLUL III. AVATARURILE PLANULUI CINCINAL 1971–1975, DE LA CONFIGURARE LA REALIZĂRI
146	III.1. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL ROMÂNIEI ÎNAINTE DE 1971
150	III.2. ETAPELE ELABORĂRII PLANULUI
150	<i>III.2.1. Experimentul devansării planificării (1967–1968)</i>
154	<i>III.2.2. Primele schițe ale planului (1969)</i>
157	<i>III.2.3. Marele salt (1970–1971)</i>
160	<i>III.2.4. Planificarea continuă (1972–1974)</i>
162	III.3. OBIECTIVE ȘI REZULTATE
162	<i>III.3.1. Dezvoltarea în ritm susținut</i>
171	<i>III.3.2. Industria grea câștigă întotdeauna</i>
179	<i>III.3.3. Baza energetică și materială</i>
184	<i>III.3.4. Relațiile economice internaționale</i>
195	<i>III.3.5. Agricultură</i>
205	<i>III.3.6. Energia electrică</i>
224	<i>III.3.7. Nivelul de trai</i>
229	<i>III.3.8. Forța de muncă și formarea specialiștilor</i>
233	<i>III.3.9. Întoarcerea la mobilizarea de tip stalinist. „Cincinalu-n patru ani și jumătate”</i>
236	III.4. PROBLEME DE IMPLEMENTARE
236	<i>III.4.1. Un bilanț al eficienței</i>
240	<i>III.4.2. Factorii subperformanței în raport cu planurile</i>
245	ÎNCHEIERE
253	BIBLIOGRAFIE
263	ANEXA 1

MULȚUMIRI

Acest volum este rezultatul unei cercetări desfășurate într-un interval de patru ani în cadrul Școlii Doctorale de Istorie a Universității din București. Atât în împrejurări oficiale, cât și în discuții informale, am avut parte de sprijinul multor cercetători, care s-a manifestat fie prin observații punctuale, fie prin recomandări și încurajări. Deschid această listă a recunoștinței cu mentorul și coordonatorul meu, profesorul Bogdan Murgescu, căruia i se cuvine mai sugestivul titlu german de *Doktorvater*. O multitudine de cercetători mi-au cunoscut proiectul și mi-au evaluat textele, sau m-au ajutat să rezolv dilemele metodologice: Mioara Anton, Stefano Bottoni, Adrian Cioroianu, Valentin Cojanu, Corina Doboș, Bogdan Iacob, Alexandru-Murad Mironov, Lucian Nastasă-Kovacs, Dragoș Petrescu, Robert Reisz, Mihai Retegan, Zoltán Rostás, Virgiliu Țărău. În timpul stagiului de documentare la *Institut für Ost- und Südosteuropaforschung* din Regensburg m-am bucurat de sprijinul profesorului Ulf Brunnbauer și de contribuția intelectuală a Luminiței Gătejel, a lui Adrian Grama și a Oanei Sorescu-Iudean. Schimbările de idei și informații factuale cu colegii mei dintr-un proiect complementar – Marius Cazan, Matei Gheboianu, Andrei Florin Sora, Valentin Maier, Mirela Rotaru – au fost deosebit de utile pentru propria cercetare. Documentarea în cadrul Arhivelor Naționale ale României a decurs impecabil datorită doamnelor Gabriela Dumitrașcu și Doina Sima. Mulți „colegi de breaslă” mi-au susținut entuziasmul academic în cei patru ani: Ștefan Bosomitu, Mihai Burcea, Viviana Iacob, Mia Jinga, Dumitru Lăcătușu, Mara Mărginean, Roxana Morteau, Mihai Olteanu, Codruța Pohrib, Theodor Smeu, Oana Trandafir. Și nu în ultimul rând, mulțumesc Adrianiei Mihai pentru că a făcut posibilă scrierea acestei cărți într-un timp record.

Această cercetare a beneficiat de suport financiar prin proiectul „Rute de excelență academică în cercetarea doctorală și post-doctorală – READ”, contract nr. POSDRU/159/1.5/S/137926, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013.